

MUHAMMED

geleceğe ilişkin bazı hususları haber vermesi ve bunların bildirdiği şekilde gerçekleşmesidir. Resûlullah okuma yazma bilmediği, tâhsil görmediği ve kimseden özel bilgi almadığı halde geçmiş peygamberlerin mücadeleleri ve Ashâb-ı Kehf kışası gibi tarihî olayları haber vermiş, başta Ehî-i Kitap olmak üzere dönemin âlimleri tarafından herhangi bir itirazla karşılaşmamıştır. Aynı şekilde Bizanslılar'ın İranlılar'ı yeneceğini (er-Rûm 30/2-4), müşriklerin ileride bozguna uğrayacağını (el-Kâmer 54/44-45), Mekke'nin fethedileşenini ve müslümanların geleceğinin parlak olacağını (en-Nûr 24/55; el-Ahzâb 33/22; el-Feth 48/11, 15-16, 27) bildirmiştir. Hz. Peygamber'in düşmanlarının kendisi için kurduğu tuzakları (Buhârî, "Tîb", 47, 49, 50, 55), bazı şehir ve ülkelerin fethedileşenini (Buhârî, "Menâkîb", 25; Müslüm, "Fîten", 75-78) önceden haber vermiştir. Fitne ve savaşların ortaya çıkacağı (Buhârî, "Menâkîb", 25, "Fîten", 2-8; Müslüm, "Fîten", 9-13), kıyametin kopmasına doğru bazı âlâmelerin zuhur edeceğini (Buhârî, "Fîten", 24-25; Müslüm, "Fîten", 39-84) gibi sünnet kaynaklı haberler de söz konusudur (Çelebi, *İslâm Înancında Gayp Problemi*, s. 103-109, 123-142).

Resûl-i Ekrem'in mûcizeleri kelâm literatüründe önemli bir yer tutmaktadır. Bu konuda Kur'an'ın yaklaşımını esas alan kelâmcılar hissî mûcizelerden çok aklî mûcizeler üzerinde durmuştur. Ebû Mansûr el-Mâtûridî, Hz. Peygamber'den sâdir olan olağanüstü hadiseleri onun erdemli şâhsiyeti, hissî ve aklî mûcizeleri ve ona duyulan ihtiyaçtan doğan sosyolojik realitelerden hareketle ortaya koymaya çalışmıştır (*Kitâbû'l-Tevhid*, s. 314-332). Eş'arî, Resûlullah'ın mûcizelerini Kur'ân-ı Kerîm ve hissî mûcizeler şeklinde ele almış, Kur'an'ın i'câzîna dair bilgilere yer verirken bazı hissî mûcizelere de temas etmiştir (el-Lüma', s. 196-197). Kâdî Abdülcebâbî, hissî mûcizeleri reddeden Nazzâm gibi âlimlere karşı çıkarak mûcizeleri zarurî (hissî) ve istidlâlî şeklinde ikiye ayırdıktan sonra birincisine çok sayıda insanın az miktarda yemekle doyması, elindeki taşların Allah'ı tesbih etmesi, çagrısı üzerine ağacın hareket etmesi, üzerinde hutbe okuduğu kütüğün inlemesi gibi hadisleri örnek göstermiş, ikincisi için de Kur'an'ın muhtevasını zikretmiştir (*Tesbîtû delâ'ilî'n-nübüvve*, I, 46-59; II, 403-405, 509-510; Şerhû'l-Ûşûli'l-hamse, s. 585-597; el-Muhtaşar, s. 239). Ebû'l-Muîn en-Nesefî de mûcizeleri hissî ve aklî diye ele almaktır, birincisini Peygamber'in

zatının dışında olanlar, zatıyla ilgili bulunanlar ve güzel ahlâkı olmak üzere üçe, ikincisini de onun hali, nesibi, duaları, haberleri, yaşadığı yer ve zaman, getirdiği kitap ve şeriatâ dair olmak üzere sekize ayırmaktadır (*Tebşîratû'l-edille*, I, 487-502). Kelâm âlimleri genelde bu çerçeveyi korumakla birlikte son dönemlerde kaleme alınan bazı eserlerde Resûlullah'ın şahsında ve çevresinde gerçekleşen bütün olaylar mûcize olarak takdim edilmişdir. Halbuki Resûl-i Ekrem'in sıreti incelediğinde kendisinin fiil ve davranışlarında sebep-sonuç ilişkisine titizlikle ria-yet ettiği görülür. Meselâ Bedîr Gazvesi'nde düşman hakkında bilgi toplamak üzere keşif kolları çökarmış, ordusunu savaş bölgesinin coğrafi şartlarına göre yerleştirmiş, ihtiyaç anında kullanılmak üzere yedek kuvvetler ayırmıştır. Bu hazırlıklardan sonra dua ederek Allah'tan dinine ve müminlere zafer vermesini istemiştir. Hz. Peygamber, Allah'ın emir ve yasaklarını insanlara tebliğ ederken öncelikle aklî ve mantıkî delillerle yetinmeyerek mûcize talebinde bulunmuş, bu sebeple ona hidayet mûcizeleri verilmiştir. Art niyetli bir üçüncü grup ise ondan hissî mûcize istemiş, ancak Kur'an'da özellikle bu kategoriye giren talepler reddedilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 128, 185; V, 89, 95, 105, 139; a.e. (Arnaûtî, XXVIII, 395; XXIX, 196; XXXV, 182; XXXVI, 596; Buhârî, "Menâkîb", 25, 27, "Tefsîr", 54/1, "Cihâd", 58, 89, "Tîb", 47-55, "Mégâzi", 4, "Fezâ'ilî'l-Kur'ân", 1, "İ'tisâm", 1, "Fîten", 2-8, 24-25; Müslüm, "îmân", 239, "Fîten", 9-13, 39-84, "Şîfatû'l-münâfiķin", 43-48, "Cihâd", 58; Tirmîzî, "Menâkîb", 3; Ibn İshâk, es-Sîre, s. 22, 53-57, 257-264; Ibn Hîsâm, es-Sîretü'n-nebeviyye, Kahire, ts. (Dâru ihyâ'i't-türâsi'l-Arabi), IV, 2237; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi*, I, 24, 51, 135-138; Hasan Ziyâeddin İtr, *Nübûvvet Muhammed fi'l-Kur'ân*, Halep 1393/1973, s. 236; Abdülazîz es-Seâlibî, *Mu'cîzû Muhammed Resûllîlâh*, Beyrut 1986, s. 114-116; Muhammed Abduh, *Risâletü'l-Tevhid*, Beyrut 1986, s. 88-129; Muhammed Ahmed el-Gamrâvî, *el-İslâm fi 'asri'l-îlm*, Kahire 1987, s. 122-132; Gülgün Uyar, Hz. Muhammed'in Risâleti Öncesi Hayatına Dair Bazı Rûvayet Farklarının Tesbîti (yüksek lisans tezi, 1993). MÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 65-66; İlyas Çelebi, *İslâm Înancında Gayp Problemi*, İstanbul 1996, s. 103-109, 123-142; a.mlf., *İslâm Înanc Sisteminde Akılçılık ve Kadi Abdülcebâbî*, İstanbul 2002, s. 318-322; Yusuf Şevki Yavuz v.dgr., *İslâm'da Înanc Esasları*, İstanbul 1998, s. 195-206.

İLYAS ÇELEBI

IV. İSLÂM KÜLTÜRÜNDE

HZ. MUHAMMED

A) *Tasavvuf*. I (VII) ve II. (VIII.) yüzyıllarda âbid ve zâhidlerin Resûl-i Ekrem'i algılayış tarzı, diğer müslümanlara nisbetle kendilerini daha fazla ibadete verme ve daha çok âhirete yönelme şeklinde ortaya çıkyordu; bu da teorik olmaktan ziade pratik bir farklılığı. Bu tür anlayışlar Hz. Peygamber döneminde Ebû Zer el-Gifârî, Abdullah b. Ömer, Abdullah b. Amr b. Âs, Ebû'd-Derdâ ve Osman b. Maz'ûn gibi ibadet ve zûhd hayatı ile tânnanın sahâbîler arasında da mevcuttu. Hz. Osman'ın son döneminde başlayan ve Emevîler devrinde devam eden karışıklıklar ve iç savaşlar bazı müslümanları kendi lerini ibadete vermeye, dünyadan el etek çekmeye sevketmiş, bu da söz konusu farkların belirgin hale gelmesine sebep olmuştur.

İlk zâhid ve sūfler gerek dünyaya karşı mesafeli durup âhirete yönelme, gereksé daha çok ve daha nitelikli ibadet etme bakımından Resûlullah'ı örnek alıyor ve bu tutumlarını ahlâkî davranışlarında da sürdürüyorlardı. Allah'ı görüp olmuş gibi ibadet eden takvâ sahibi bir mümin olmak (Buhârî, "Îmân", 37; Mûslîm, "Îmân", 1) onların gayeleriydi. Zühd ve fakri tercih edip Allah'a çok şükreden bir kul olmak için gecenin bir bölümünü ibadetle geçiren Hz. Peygamber'i (Buhârî, "Tehecûd", 6; Mûslîm, "Münâfiķin", 79) örnek alıyor, onun izinden giderek kurtuluşa ereceklerine inanıyorlardı. Bundan dolayı farzların yanı sıra nâfile ibadetleri de yerine getirmeye çalışıyor, ayrıca hak hukuk gözetmede hassasiyet gösteriyorlardı.

Kur'an'da Allah'ı sevmek ve O'nun tarafından sevilmek için Peygamber'e itaat şart koşulduğundan (Âl-i İmrân 3/31) ilk sūfler Resûl-i Ekrem'in daha çok Allah'ın sevgili kulu (habîbullâh) olma (Tirmizî, "Menâkıb", 1) niteliği üzerinde durmuştur. Allah'ı, resulünü ve Allah yolunda mücâhедeyi her şeye tercih etme konusunda Kur'an'da yer alan uyarilar (et-Tevbe 9/24) ve iyi bir müminin Peygamber'i kendisinden daha çok sevmesi gerektiğiini belirten hadisler (Wensinck, *el-Mu'cem*, "hbb" md.) onlar üzerinde etkili olmuştur. II. (VIII.) yüzyılın ikinci yarısından itibaren Basra'da Râbia el-Adevîyye'nin öncülük ettiği bir grup sūfî daha çok ilâhî sevgi üzerinde durmaya ve sevgi un-

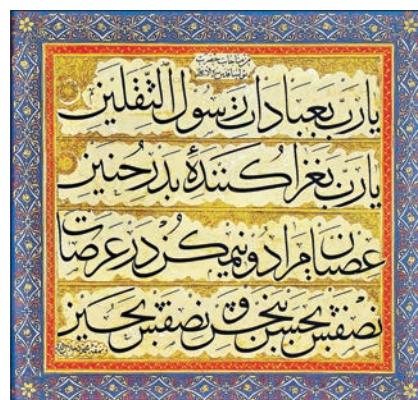
surunu öne çıkarmaya başladı. Cenâb-ı Hakk'ın Hz. Muhammed'e yönelik ezelî sevgisi olmasaydı hiçbir şeyin var olmayacağına inanan sūfler için kutsî hadis olarak kabul ettikleri, "Sen olmasaydin felekleri yaratmadım" ifadesi (Aclûnî, II, 164) büyük bir önem taşır.

Sūfler arasında sıkça görüldüğü nakledilen kerametler Resûl-i Ekrem'in yolundan gitmenin bir semeresi olarak kabul edilmiş, her ne kadar onun vefatıyla vahiy sona ermişse de rüya, ilham ve firâset yoluyla bazı bilgilere sahip olmak mümkün görülmüştür. Sūflerin kendilerini Peygamber'in vârisi saymalarının sebebi, onun yaşadığı mânevî ve ruhanî hayatı devam ettirdiklerine dair inançlarından kaynaklanmaktadır.

III. (IX.) yüzyılda Ebû Saîd el-Harrâz ve Sehl b. Abdüllâh et-Tüsterî tarafından Resûl-i Ekrem Kur'an gibi bir nur olarak (el-Mâide 5/15) algılanmaya başlanmıştır, onların ardından Hallâc-ı Mansûr *Kitâbü't-Tavâsîn*'de bu anlamda nur üzerinde genişçe durarak nûr-ı Muhammedî teorisini geliştirmiştir. Buna göre Allah ilk önce Hz. Muhammed'in nurunu, bu nurdan da diğer varlıklar yaratmıştır. Bu görüşle ilgili olarak, "Allah'ın ilk yarattığı kalemdir" (Tirmizî, "Tefsîr", 68/1); "Âdem ruhla beden arasında iken ben peygamber idim" (Müsned, IV, 66); "Allah'ın ilk yarattığı şey akıldır" (Aclûnî, I, 148, 263) gibi hadisler rivayet edilmiştir. Burada akıl ve kalemden maksat Hz. Peygamber'in nuru olup onun mânevî hüviyeti anlamına gelen bu nura hakîkat-i Muhammediyye de denilmiştir. Hz. Âdem'den başlayıp bütün peygamberlerde tecelli eden bu nuru en son Resûlullah'ta gerçek sahibiyle buluştugu kabul edilmiştir (bk. HAKİKAT-i MUHAMMEDİYYE).

Gizli bir hazine olan Cenâb-ı Hak bilinmeyi murat etmiş ve ilk defa taayyün-i hubbî şeklinde, yani Hz. Peygamber'in nuru ve sevgisi olarak tecelli etmiş, ardından diğer varlıkların hepsini bu nurdan yaratmıştır. Onun âlemelere rahmet oluşunun (el-Enbiyâ 21/107) anlamı budur (Aynîkudât el-Hemedânî, s. 254; Necmeddin-i Dâye, s. 21, 30). Buna göre evrenin var oluşu sebebi Allah'ın Hz. Muhammed'e duyduğu sevgidir. Süleyman Çelebi, "Gel habîbim sana âşık olmuşsam / Cümle halkı sana bende kılmışam"; "Ben sana âşık olunca ey şerîf / Senin olmaz mı dü âlem ey latîf" gibi beyitlerde bu muhabbeti aşk olarak niteler.

Muhyiddin İbnü'l-Arabî, Hakk'ın Resûl-i Ekrem'in nurunu ve bu nurdan halkı ya-

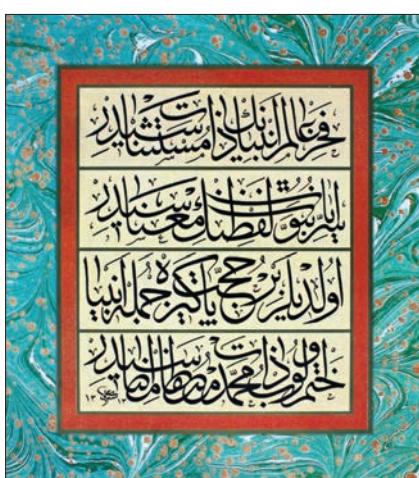

Mahmud Celâleddin'in celi sülüs hatla yazdığı Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî'nin münâcâtından bir kita (Portakal Sanat ve Kültür Evi)

ratmasını ayna misaliyle anlatır. Ona göre âlem Hakk'a nazaran bir aynadır; Hak isim, fiil ve sıfatlarıyla bu aynada tecelli eder. Fakat insan yaratılmadan önce bu ayna cilâli olmadığından ilâhî tecellileri net olarak yansıtımıyordu. Âdem (insan) bu aynanın cilâsi olmuş, her şeye tecelli eden Hak en mükemmel şekilde insanda tecelli ettiğinden ona halife adı verilmiştir. Âleme göre insan yüzüğün kaşı, gözde göre ise göz bebeği gibidir (Fuşûş, s. 48). Şeyh Galib, "Hoşça bak zâtına kim zübde-i âlemin sen / Merdüm-i dîde-i ekvân olan âlemin sen" beyitinde bunu anlatır. Hak, diğer insanlara nazaran Hz. Muhammed'de en mükemmel şekilde tecelli ettiğinden mutlak anlamda insân-ı kâmil odur. Onun vârisleri olmaları sebebiyle velîlere de insân-ı kâmil denir. Aziz Mahmud Hüdâyî, "Âyînedir bu âlem her şey Hak ile kâim / Mirât-ı Muhammed'den Allah görürün dâim" derken Hz. Peygamber'in bu özelliğini dile getirmiştir.

Hakîm et-Tirmizî, Kur'an'da geçen "hâtemü'n-nebiyyîn" (son peygamber) ifadesinden (el-Ahzâb 33/40) hareketle "hâtemü'l-evliyâ" teorisinin temelini atmış, daha sonra bu görüşü İbnü'l-Arabî geliştirmiştir (Fuşûş, s. 63; el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye, II, 9). Bu telakki daha çok İbnü'l-Arabî'nin izleyicileri veya onun etkisinde kalan mutasavvıflar tarafından benimsenmiştir. Hz. Muhammed'in son peygamber olması sūflere son velî telakkisini, onun mîracı da ruhanî mîrac fikrini ilham etmiştir. Ruhanî mîrac yaptığıını ilk defa söyleyen ve bunu uzunca anlatan Bâyezîd-i Bistâmîdir. İbnü'l-Arabî, *el-Fü-*

Circiri: Ali Efendi'nin celi sülüs hatla yazdığı Hz. Muhammed'i öven bir kita (M. Hilmi Şenalp özel koleksiyonu)

MUHAMMED

tûhâtu'l-Mekkiyye ve *Kitâbu'l-Îsrâ'* da mânevî mi'raclarını anlatır.

Sûfîler, kendilerine doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki yoldan feyz ve ilham geldiğini söylelerler. Allah'tan vasıtazî aldıkları bilginin yanı sıra tarikat silsilesine dahil bulunan meşâyi aracılığı ile de Hz. Peygamber'e ulaştıklarını, ondan bilgi aldıklarını ve her iki bilginin de kendilerine has olduğunu ifade ederler. Telkin yoluyla Allah'tan Cebrâ'il'e, ondan Hz. Muhammed'e, ondan Hz. Ali'ye (Nakşibendîyye'de Hz. Ali ve Hz. Ebû Bekir'e) intikal eden özel bilgi ve mânevî mirasın tarikatın silsilesinde yer alan velîler aracılığıyla şeyh'lere ulaştığını kabul ederler. Bundan dolayı sûfîler nezdinde Hz. Peygamber özel anlamda mârifet ve ilham kaynağıdır.

Tasavvufa Resûl-i Ekrem'in şefaati, ona siğınma ve ondan yardım talebinde bulunma önemlidir. Mutasavvıflar "dahîlek yâ Resûlellah" (sana siğindım ey Allah'ın elçisi), "şefâat yâ Resûlellah" deyip onun ruhundan yardım ve şefaat umarlar. Aynı şekilde mutasavvıflar, fıkıh âlimleri mekruh saydıkları halde dua esnasında "bi-hakki resûlike" (peygamberin yüzü suyu hürmetine) demekte bir sakınca görmezler ve bu tarzda dua etmeye önem verirler. "Fenâ" kelimesi tasavvufa Allah'la ilgili olarak kullanıldığı gibi (fenâ fillâh "Allah'ta fâni olmak") Hz. Peygamber için de (fenâ fi'r-resûl) kullanılması âdetidir. Onlara göre Peygamber'de fâni olmak Hak'ta fâni olmanın mukaddimesidir. Sûfi şairler mahbûb-i hudâ olması itibariyle Resûl-i Ekrem'i güle benzetir, hilye-i şerifleri gül şeklinde yaparlar; buna "gül-i Muhammedi" denir.

"Rüyada beni gören gerçekten görmüş olur, çünkü şeytan benim sûretime giremez" meâlindeki hadise (Buhârî, "Ta'bîr", 10; Müslim, "Rû'yâ", 11) dayanan bazı mutasavvıflar Hz. Peygamber'i rüyada

gördüklerini söylemiş ve onun gördükleri tavrından çeşitli mânalar çıkarıp hayatlarını buna göre düzenlemişlerdir (îbrâhim b. Mûsâ eş-Şâtîbî, I, 260). Bu konuda birçok menkibe anlatılır. Felç olan İmam Bûsîrî'nin rüyasında Resûl-i Ekrem'i gördüğü, hastalığının iyileşmesi için ondan öğüt aldığı, Peygamber sevgisini terennüm eden *Kaşîdetü'l-bûrde*'sini bunun üzerine yazdığı rivayet edilir. Ahmed er-Rifâî'nin de Resûlullah'ın kabrini ziyaret ettiğinde böyle bir hal yaşadığı kaydedilmektedir.

Dinî bilginin kaynağına ulaşma konusunda zâhir ulemâsında farklı bir yol takip eden mutasavvıfların hadis âlimlerince sahîh kabul edilen bazı rivayetleri sahîh saymadıkları, zaman zaman da hadis kitaplarında yer almayan bazı ifadeleri, "Hz. Peygamber'in sözü olduğu keşfen sabittir" gerekçesiyle sahîh kabul ettikleri, hatta bu nitelikteki metinlere büyük önem verdikleri görülmektedir. Ahmed b. Mübârek es-Sicilmâsi'nin *el-İbrîz*'inde İbnü'l-Arabi'nin *el-Fütûhâtu'l-Mekkiyye*'sinde hadislerin keşf açısından değerlendirilmesine ve yorumlanması sıkça rastlanır. Bununla beraber hadis âlimlerinin usulünü esas alıp hadis öğrenen ve rivayet eden mutasavvıflar da vardır.

Sûfîler, insân-ı kâmil olarak gördükleri ve Allah'a giden yolda rehber edindikleri Hz. Peygamber'in sîretine, sünnetine, her türlü tutum ve davranışına büyük önem vermiş, her vesile ile ona olan bağlılıklarının mutlak ve tam olduğunu ifade etmişlerdir. Şâtîbî, *el-İ'tîşâm*'da (I, 88-99) sûfîlerin her hususta Resûl-i Ekrem'i örnek aldıklarını, sünnetine bağlı kaldıklarını ve hadislerle önem verdiklerini vurgulamak için onların bu konuda söyledikleri sözleri nakletmiştir. Sûfîler sahîh hadislerdeki salavat örneklerini esas alıp salavatlar düzenlemiştir. Çoğu nesir, bir

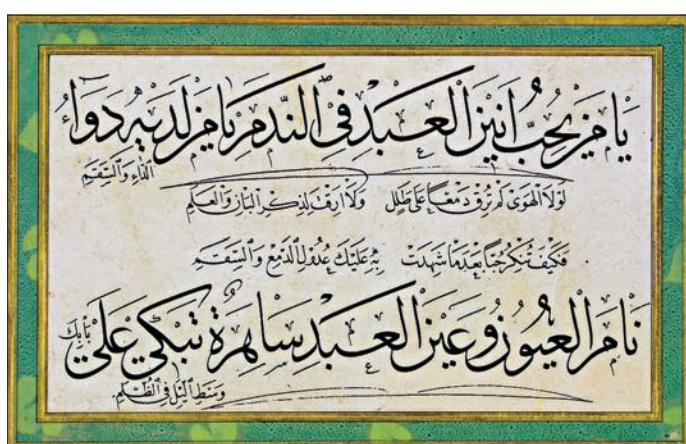
kısıcı manzum olan bu salavatların günlük vird şeklinde okunması tarikat âdâbı olarak uygulanagelmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Wensinck, *el-Mu'cem*, "hbb" md.; *Müsned*, IV, 66; Buhârî, "Tehâccûd", 6, "Münâfiğin", 79, "îmân", 37, "Ta'bîr", 10; Müslim, "îmân", 1, "Rû'yâ", 11, 87, "Münâfiğin", 79; Tirmizi, "Menâkîb", 1, "Tefsîr", 68/1; Serrâc, *el-Lûma'*, s. 130-146; Muhammed b. Ali es-Sehlegî, *en-Nûr min kelîmatî Ebi'l-Tayfür* (nşr. Abdurrahman Bedevî, *Şâtaħâtu's-ṣûfiyye* içinde), Kahire 1949, s. 111, 123, 164; Gazzâlî, *İhya'*, Kahire 1939, II, 351-388; Aynûlkudât el-Hemedânî, *Temhîdât* (nşr. Alî Useyrân), Tahran 1962, s. 254; İbnü'l-Cevzî, *Şifatû's-ṣafue*, I, 46-234; İbnü'l-Arabi, *Fuşûş* (Afîfi), s. 48, 63-64, 184; a.mlf., *el-Fütûhâtu'l-Mekkiyye*, Kahire 1293, I, 151, 244; II, 9; IV, 442; Necmeddîn-i Dâye, *Mîşâdû'l-ibâd* (nşr. M. Emin Riyâhî), Tahran 1352 h.s., s. 2, 21, 30; Takîyyûddîn İbn Teymiyye, *Mecmû'atû'r-resâ'ili'l-kübrâ*, Beyrut 1392/1972, II, 353-362; İbrahim b. Mûsâ eş-Şâtîbî, *el-İ'tîşâm* (nşr. M. Reşîd Rîzâ), Kahire 1332, I, 88-99, 260; Teftâzânî, *Şerhû'l-Mâkâsid*, İstanbul 1307, II, 187; Münâvî, *el-Kevâkîb*, I, 14-27; Ahmed b. Mübârek es-Sicilmâsi, *el-İbrîz*, Kahire 1961, s. 64; Aclûni, *Kesfû'l-hâfa'*, I, 148, 263; II, 164; İsmail Fennî, *Vahdet-i Vûcûd ve Muhayyiddîn-i Arabî*, İstanbul 1928, s. 16, 21; R. A. Nicholson, *Fi't-Taşavvufî'l-İslâmi ve târihih* (trc. Ebû'l-Alâ Afîfi), Kahire 1969, s. 108-120; Ebû'l-Alâ Afîfi, *Muhayyiddîn İbnü'l-Arabi'nin Tasavvuf Felsefesi* (trc. Mehmet Dağ), Ankara 1975, s. 83; A. Schimmel, *İslâm'ın Mistik Boyutları* (trc. Er-ğun Kocabiyik), İstanbul 2001, s. 212-225.

 SÜLEYMAN ULUDAĞ

B) Arap Edebiyatı. Asr-ı saâdet'ten itibaren günümüze kadar Hz. Peygamber hakkında kaside, mersiye, mevlid, hilye, şemâil vb. türlerde pek çok yazı kaleme alınmıştır. Bunlarda, "Hıristiyanların Meryem oğlu İsa'yı aşırı derecede övdüğü gibi beni de övmeye kalkışmayın" meâlindeki hadise (*Müsned*, I, 23, 24, 47; Buhârî, "Enbiyâ'", 48) genelde riayet edilmiş, aşırılıklar ulemâ tarafından eleştirilmiştir. Şirillerin giriş bölümünde mecazi aşk ve kadın tasviri edebe uygun bulunmamış, bunun yerine hayatı sevgilinin özlem ve hicrânı dile getirilmiş ve Resûlullah'ın anılarını barındıran yerlere duyulan hasret ifade edilmiştir. Çok sayıda şair *Bânet Sü'âd* ve Muhammed b. Saîd el-Bûsîrî'ye ait *Kaşîdetü'l-bûrde* ve *el-Kaşîdetü'l-hemzîyye*'si gibi kasidelere taşîr ve tâhmis yoluyla bir nevi ilâveli nazîreler ortaya koymustur. Hz. Peygamber için söylenen şirillerin ilki muhtemelen amcası Ebû Tâlib'in "Lâmiyye"sidir. Ebû Tâlib yeğenini darda kalanların siğindiği, güvenilen, mâsum, halim, reşîd, âdil nitelikleriyle övmüştür (Sadreddin el-Bâsîrî, s. 119). Onun

Bûsîrînin
Kaşîdetü'l-bûrde'sinden
Sevki Efendi'nin
sûlûs nesih
hattıyla
meşk
murakkâbindan
bir kita
(Ekrem Hakkı
Ayverdi
hat koleksiyonu)